

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมา และความสำคัญของปัญหา

การพัฒนาประเทศไทยในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564) อยู่ในห้วงเวลาของการปฏิรูปประเทศเพื่อแก้ปัญหาพื้นฐานหลายด้านที่สั่งสมมานานท่ามกลางสถานการณ์โลกที่เปลี่ยนแปลงรวดเร็วและเชื่อมโยงกันใกล้ชิดมากขึ้น การแข่งขันด้านเศรษฐกิจจะเข้มข้นมากขึ้น สังคมโลกจะมีความเชื่อมโยงใกล้ชิดกันมากขึ้นเป็นสภาพไร้พรมแดน ขณะที่ประเทศไทยมีข้อจำกัดของปัจจัยพื้นฐานเชิงยุทธศาสตร์เกือบทุกด้านและจะเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาที่ชัดเจนขึ้น ช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 นับเป็นจังหวะเวลาที่ท้าทายอย่างมากที่ประเทศไทยต้องปรับตัวขนานใหญ่ โดยจะต้องเร่งพัฒนาวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี การวิจัยและพัฒนา และนวัตกรรมให้เป็นปัจจัยหลักในการขับเคลื่อนการพัฒนาในทุกด้าน เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศไทยท่ามกลางการแข่งขันในโลกที่รุนแรงมากขึ้น แต่ประเทศไทยมีข้อจำกัดหลายด้าน เช่น คุณภาพชีวิตของคนไทยยังต่ำ แรงงานส่วนใหญ่มีปัญหาทั้งในเรื่ององค์ความรู้ ทักษะ และทัศนคติ สังคมขาดคุณภาพ และมีความเหลื่อมล้ำสูงที่เป็นอุปสรรคต่อการยกระดับศักยภาพการพัฒนา นอกจากนี้โครงสร้างประชากรเข้าสู่สังคมสูงวัยส่งผลให้ขาดแคลนแรงงาน จะเห็นจากจำนวนประชากรวัยแรงงานลดลงตั้งแต่ปี 2558 และโครงสร้างประชากรจะเข้าสู่สังคมสูงวัยอย่างสมบูรณ์ภายในสิ้นแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 การบริหารจัดการภาครัฐยังด้อยประสิทธิภาพ ขาดความโปร่งใส และมีปัญหาคอร์รัปชันเป็นวงกว้าง จึงส่งผลให้การผลักดันขับเคลื่อนการพัฒนาไม่เกิดผลสัมฤทธิ์เต็มที่ บางภาคส่วนของสังคมจึงยังถูกทิ้งอยู่ข้างหลังท่ามกลางปัญหาท้าทายหลากหลายที่เป็นอุปสรรคสำคัญสำหรับการพัฒนาประเทศในระยะยาวดังกล่าว ซึ่งเป็นที่ตระหนักร่วมกันในทุกภาคส่วนว่าการพัฒนาประเทศไทยนำไปสู่การเป็นประเทศที่พัฒนาแล้ว มีความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืนในระยะยาวได้นั้น ประเทศต้องเร่งพัฒนาปัจจัยพื้นฐานเชิงยุทธศาสตร์ในทุกด้านได้แก่ การเพิ่มการลงทุนเพื่อการวิจัยและพัฒนา การพัฒนาวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และนวัตกรรม ซึ่งต้องดำเนินการควบคู่กับการเร่งยกระดับทักษะฝีมือแรงงานกลุ่มที่กำลังจะเข้าสู่ตลาดแรงงานและกลุ่มที่อยู่ในตลาดแรงงานในปัจจุบันให้สอดคล้องกับสาขาการผลิตและบริการตามเป้าหมาย และการเปลี่ยนแปลงด้านเทคโนโลยี รวมถึงการพัฒนาคนในภาพรวมให้เป็นคนที่สมบูรณ์ในทุกช่วงวัยที่สามารถบริหารจัดการ การเปลี่ยนแปลงที่เป็นสภาพแวดล้อมการดำเนินชีวิตได้อย่างดี โดยเฉพาะอย่างยิ่งการพัฒนาทุนมนุษย์จากการยกระดับคุณภาพการศึกษา การเรียนรู้ การพัฒนาทักษะ และยกระดับคุณภาพบริการสาธารณสุขให้ทั่วถึงในทุกพื้นที่ พร้อมทั้งต้องส่งเสริมบทบาทสถาบันทางสังคมในการกล่อมเกลาสร้างคนดี มีวินัย มีค่านิยมที่ดีและมีความรับผิดชอบต่อสังคมในขณะเดียวกันการสร้างขีดความสามารถในการแข่งขันจากการพัฒนาเมืองให้น่าอยู่ เป็นพื้นที่เศรษฐกิจใหม่ทั้งตอนใน และตามแนวจุดชายแดนหลัก (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, สำนักนายกรัฐมนตรี, 2559)

จากสารสนเทศข้างต้นทำให้รัฐบาลไทยต้องมีนโยบายส่งเสริมให้ประชาชนรักการอ่านอย่างจริงจัง และมีความเชื่อว่านิสัยรักการอ่านเป็นพื้นฐานสำคัญในการทำให้คนไทยมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นได้และเมื่อวันที่ 5 สิงหาคม 2552 มีมติคณะรัฐมนตรีให้การส่งเสริมการอ่านเป็นวาระแห่งชาติโดยกำหนดให้ วันที่ 2 เมษายนของทุกปีเป็นวันรักการอ่าน และให้ปี 2552 - 2561 เป็นทศวรรษแห่งการอ่านของประเทศ รวมทั้งให้มีคณะกรรมการส่งเสริม การอ่าน เพื่อสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต ตลอดจนกรุงเทพมหานคร ได้รับเลือกเป็นเมืองหนังสือโลก ปี 2556 จากองค์การยูเนสโก (UNESCO) ร่วมกับสมาพันธ์ผู้จัดพิมพ์นานาชาติ สมาพันธ์ผู้จัดจำหน่ายหนังสือนานาชาติ และองค์กรที่เกี่ยวข้อง โดยมีวาระ 1 ปี จึงเป็นแรงกระตุ้นให้หน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และชุมชน ดำเนินการรณรงค์ส่งเสริมการอ่านอย่างจริงจัง มีทั้งโครงการระยะสั้นที่ดำเนินการเสร็จเรียบร้อยแล้ว และโครงการระยะยาวที่ดำเนินการต่อเนื่องถึงปัจจุบัน ทั้งภายใน กรุงเทพมหานคร และหลายจังหวัด ดังนั้นสำนักงานสถิติแห่งชาติได้ตระหนักถึงความจำเป็นที่ต้องมีข้อมูลสถิติเกี่ยวกับสถานการณ์และพฤติกรรม การอ่านของประชากร จึงได้จัดทำโครงการสำรวจการอ่านของ ประชากรอย่างต่อเนื่อง เริ่มตั้งแต่ปี 2546, 2548, 2551, 2554 และ 2556 สำหรับการสำรวจปี 2558 นี้ นับเป็นครั้งที่ 6 เป็นการสำรวจเพื่อให้มีข้อมูลสำหรับใช้ในการกำหนดนโยบาย แนวทาง และมาตรการต่างๆ ที่จะดำเนินการในระยะต่อไป เพื่อรณรงค์ส่งเสริมให้ประชาชนรักการอ่านตลอดจนติดตามประเมินผลการ ดำเนินงานที่ผ่านมาในเรื่องดังกล่าว ซึ่งมีความจำเป็น และสำคัญยิ่งเนื่องจากการอ่านทำให้ผู้อ่านมีความรอบรู้ เป็นการเพิ่มพูนศักยภาพ ในการดำเนินชีวิตและการทำงานสามารถเรียนรู้ได้ตลอดชีวิต จึงนับเป็นการ พัฒนาทรัพยากรมนุษย์ที่สำคัญอย่างหนึ่ง ซึ่งส่งผลดีต่อการพัฒนาประเทศโดยตรง (สำนักงานสถิติสังคม. สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2559ก)

ในส่วนของแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 – 2579 ได้กำหนดวิสัยทัศน์ไว้ดังนี้ “คนไทยทุกคน ได้รับการศึกษาและเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างมีคุณภาพ ดำรงชีวิตอย่างเป็นสุข สอดคล้องกับหลักปรัชญาของ เศรษฐกิจพอเพียง และการเปลี่ยนแปลงของโลกศตวรรษที่ 21” โดยมีวัตถุประสงค์ในการจัดการศึกษา 4 ประการ คือ 1) เพื่อพัฒนาระบบและกระบวนการจัดการศึกษาที่มีคุณภาพและมีประสิทธิภาพ 2) เพื่อ พัฒนาคอนไทยให้เป็นพลเมืองดี มีคุณลักษณะทักษะและสมรรถนะที่สอดคล้องกับบทบาทวิถีของรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทยพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ และยุทธศาสตร์ชาติ 3) เพื่อพัฒนาสังคมไทยให้ เป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ และคุณธรรม จริยธรรม รู้รักสามัคคี และร่วมมือผนึกกำลังมุ่งสู่การพัฒนาประเทศ อย่างยั่งยืน ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และ 4) เพื่อนำประเทศไทยก้าวข้ามกับดักประเทศที่มี รายได้ปานกลาง และความเหลื่อมล้ำภายในประเทศลดลงเพื่อให้บรรลุวิสัยทัศน์ และจุดมุ่งหมายในการจัด การศึกษาดังกล่าวข้างต้น แผนการศึกษาแห่งชาติได้วางเป้าหมายไว้ 2 ด้าน คือเป้าหมายด้านผู้เรียน (Learner aspirations) โดยมุ่งพัฒนาผู้เรียนทุกคนให้มีคุณลักษณะและทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 (3Rs8Cs) ประกอบด้วย ทักษะและคุณลักษณะต่อไปนี้ 3Rs ได้แก่ การอ่านออก (Reading) การเขียนได้ (Writing) และการคิดเลขเป็น (Arithmetics) 8Cs ได้แก่ ทักษะด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณ และทักษะใน

การแก้ปัญหา (Critical thinking and problem solving) ทักษะด้านการสร้างสรรค์และนวัตกรรม (Creativity and innovation) ทักษะด้านความเข้าใจต่างวัฒนธรรมต่างกระบวนทัศน์ (Cross –cultural understanding) ทักษะด้านความร่วมมือการทำงานเป็นทีม และภาวะผู้นำ (Collaboration, teamwork and leadership) ทักษะด้านการสื่อสาร สารสนเทศ และการรู้เท่าทันสื่อ (Communications, Information and media Literacy) ทักษะด้านคอมพิวเตอร์ และเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (Computing and ICT literacy) ทักษะอาชีพ และทักษะการเรียนรู้ (Career and learning skills) และความมีเมตตา กรุณา มีวินัย คุณธรรม จริยธรรม (Compassion) (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. กระทรวงศึกษาธิการ, 2560) อีกทั้งยุทธศาสตร์ที่ 3 : การพัฒนาศักยภาพคนทุกช่วงวัย และการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้มีเป้าหมาย ข้อที่ 4 จะเกี่ยวกับแหล่งเรียนรู้ สื่อตำราเรียน นวัตกรรม และสื่อการเรียนรู้มีคุณภาพและมาตรฐานทำให้ประชาชนสามารถเข้าถึงได้โดยไม่จำกัดเวลา และสถานที่ มีตัวชี้วัดที่สำคัญ เช่น แหล่งเรียนรู้ที่ได้รับการพัฒนาให้สามารถจัดการศึกษา หรือจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตลอดชีวิตที่มีคุณภาพเพิ่มขึ้น สื่อสารมวลชนที่เผยแพร่หรือจัดรายการเพื่อการศึกษาเพิ่มขึ้น สื่อตำราเรียน และสื่อการเรียนรู้ ที่ผ่านการรับรองมาตรฐานคุณภาพจากหน่วยงานที่รับผิดชอบ และได้รับการพัฒนา โดยการมีส่วนร่วมจากภาครัฐ และเอกชนเพิ่มขึ้น เป็นต้น (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ, 2560)

สำหรับนโยบายและจุดเน้นการดำเนินงาน สำนักงาน กศน. ในระยะ 3 ปีที่ผ่านมาได้มีจุดเน้นในเรื่องการส่งเสริมการอ่านให้กลุ่มเป้าหมายการศึกษานอกโรงเรียนอย่างต่อเนื่อง เช่น นโยบายและจุดเน้นการดำเนินงาน สำนักงาน กศน. ปี พ.ศ. 2559 ได้กล่าวถึงการส่งเสริมการอ่านในยุทธศาสตร์ที่ 3 จัดการศึกษาเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ทุกช่วงวัยและพัฒนาคุณภาพชีวิต โดยมีจุดเน้นการดำเนินงาน เรื่องมุ่งเน้นการส่งเสริมให้เกิดชุมชนรักการอ่าน “สร้างการอ่าน เสริมการเรียนรู้” ในรูปแบบหมู่บ้าน หรือชุมชนแห่งการอ่าน อาสาสมัครส่งเสริมการอ่าน บ้านหนังสือชุมชน และมุ่งเน้นการจัดการศึกษาเพื่อสร้างความเข้มแข็งให้กับสถาบันครอบครัว อาทิ หลักสูตรครอบครัวศึกษา ค่ายครอบครัว การจัดการกระบวนการเรียนรู้สำหรับผู้สูงอายุ Book-start ส่งเสริมการอ่านสำหรับเด็กปฐมวัย บ้านหลังเรียน รวมทั้งจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตในชุมชนในรูปแบบกลุ่มสนใจในเรื่องต่างๆ อาทิ การจัดการขยะ การประหยัดพลังงาน การส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสม การใช้กระบวนการเรียนรู้ทางวิทยาศาสตร์ สุขภาพอนามัย ความรู้เรื่องภาษาและวัฒนธรรมในกลุ่มประเทศอาเซียน ความสามัคคีปรองดอง ความพอเพียง และในปีงบประมาณ พ.ศ. 2560 สำนักงาน กศน. ได้มีนโยบายและจุดเน้นการดำเนินงานที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมการอ่าน จุดเน้นการดำเนินงาน กศน. ตามยุทธศาสตร์กระทรวงศึกษาธิการ 6 ยุทธศาสตร์ ในข้อ 4 การขยายโอกาสในการเข้าถึงบริการการศึกษาและการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต โดยมีจุดเน้นการดำเนินงานมุ่งเน้นการส่งเสริมให้เกิดชุมชนรักการอ่าน “นั่งที่ไหน อ่านที่นั่น” ในรูปแบบต่างๆ เช่น อาสาสมัครส่งเสริมการอ่าน ห้องสมุดประชาชน บ้านหนังสือชุมชน ตู้หนังสือเคลื่อนที่ในตลาด และหนังสือพิมพ์ผ้าผืนเป็นต้น ส่วนปีงบประมาณ พ.ศ. 2561 สำนักงาน กศน. ได้กำหนดวิสัยทัศน์ว่าคนไทยได้รับโอกาสการศึกษา และการ

เรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างมีคุณภาพ สามารถดำรงชีวิตที่เหมาะสมกับช่วงวัย สอดคล้องกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และมีทักษะที่จำเป็นในโลกศตวรรษที่ 21 มีเป้าประสงค์ข้อที่ 4 กล่าวว่ามุ่งให้ประชาชนได้รับการสร้างและส่งเสริมให้มีนิสัยรักการอ่านเพื่อการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง ตัวชี้วัดเชิงปริมาณ ข้อที่ 2 กล่าวว่าจำนวนของคนไทยกลุ่มเป้าหมายต่างๆ ที่เข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้ ได้รับการกิจกรรมการศึกษาต่อเนื่อง และการศึกษาตามอัธยาศัย ที่สอดคล้องกับสภาพปัญหา และความต้องการ และข้อที่ 7 ที่กล่าวว่าจำนวนนักเรียน นักศึกษา และประชาชนทั่วไปที่เข้าถึงบริการการศึกษาตามอัธยาศัยมีตัวชี้วัดเชิงคุณภาพ ข้อที่ 11 กล่าวว่าร้อยละการอ่านของคนไทยเพิ่มขึ้น นอกจากนั้นนโยบายเร่งด่วนเพื่อร่วมขับเคลื่อนยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศที่ 3 กล่าวว่ายุทธศาสตร์ด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพคนให้มีคุณภาพ ในข้อ 3.4 ได้กล่าวไว้ว่าเพิ่มอัตราการอ่านของประชาชน โดยการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านในรูปแบบต่างๆ เช่น อาสาสมัครส่งเสริมการอ่าน ห้องสมุดประชาชน บ้านหนังสือชุมชน ห้องสมุดเคลื่อนที่ เพื่อพัฒนาให้ประชาชนมีความสามารถในการระดับอ่านคล่อง เข้าใจ ความคิดวิเคราะห์พื้นฐาน และสามารถรับรู้ข้อมูลข่าวสารที่ถูกต้องและทันเหตุการณ์รวมทั้งนำความรู้ที่ได้รับไปใช้ปฏิบัติจริงในชีวิตประจำวัน (สำนักงาน กศน., 2561) และภารกิจต่อเนื่อง 1.4 การศึกษาตามอัธยาศัยกล่าวไว้ว่า 1) ส่งเสริมให้มีการพัฒนาแหล่งการเรียนรู้ในระดับตำบล เพื่อการถ่ายทอดองค์ความรู้ และจัดกิจกรรมเพื่อเผยแพร่องค์ความรู้ในชุมชนได้อย่างทั่วถึง 2) จัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้เพื่อปลูกฝังนิสัยรักการอ่าน และพัฒนาความสามารถในการอ่าน และศักยภาพการเรียนรู้ของประชาชนทุกกลุ่มเป้าหมาย และ 3) ส่งเสริมให้มีการสร้างบรรยากาศ และสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อการอ่านให้เกิดขึ้นในสังคมไทยโดยสนับสนุนการพัฒนาแหล่งการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นอย่างกว้างขวางและทั่วถึง เช่น พัฒนาห้องสมุดประชาชนทุกแห่งให้เป็นแหล่งเรียนรู้ตลอดชีวิตของชุมชน ส่งเสริมและสนับสนุนอาสาสมัครส่งเสริมการอ่าน การสร้างเครือข่ายส่งเสริมการอ่าน จัดหน่วยบริการเคลื่อนที่พร้อมอุปกรณ์เพื่อจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านและการเรียนรู้ที่หลากหลายให้บริการกับประชาชนในพื้นที่ต่างๆ อย่างทั่วถึง สม่าเสมอ รวมทั้งเสริมสร้างความพร้อมในด้านสื่ออุปกรณ์เพื่อสนับสนุนการอ่าน และการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมการอ่านอย่างหลากหลาย (สำนักงาน กศน., 2561)

อำเภอโพธิ์ตากเป็นอำเภอขนาดเล็ก มีอาณาเขตและพื้นที่จำนวน 3 ตำบล 27 หมู่บ้าน มีประชากรจำนวน 15,334 คน และมีประชาชนที่อยู่ในช่วงวัยประชากรวัยแรงงานอายุระหว่าง 15-60 ปี จำนวน 10,410 คน ซึ่งแยกเป็นตำบลโพธิ์ตาก จำนวน 2,753 คน ตำบลโพหนอง จำนวน 4,416 คน และตำบลด่านศรีสุข จำนวน 3,241 คน (ปกครองอำเภอโพธิ์ตาก, 2560) เมื่อผู้วิจัยได้ย้ายมารับราชการ ณ ศูนย์การศึกษา นอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอโพธิ์ตาก เมื่อวันที่ 24 พฤศจิกายน พ.ศ. 2558 ได้พบว่าห้องสมุดประชาชนอำเภอโพธิ์ตาก ซึ่งเป็นแหล่งเรียนรู้พื้นฐานที่มีทุกสถานศึกษาขาดการพัฒนาอย่างต่อเนื่องตลอดระยะเวลา 10 ปีที่ผ่านมา เนื่องจากผู้บริหารสถานศึกษาย้ายบ่อยครั้ง ทำให้การบริหารจัดการขาดความต่อเนื่อง จึงทำให้ห้องสมุดประชาชนอำเภอโพธิ์ตากเก่า ทరుดโทรม สกปรก บรรยากาศทั้งภายในและภายนอกไม่มีความเหมาะสมไร้ชีวิตชีวา ไม่เอื้อต่อการเรียนรู้ที่จะเป็นแรงกระตุ้นให้เกิดการแสวงหาความรู้

ของนักศึกษา กคน. และประชาชนทั่วไป ในส่วนของบรรณารักษ์ผู้ให้บริการแม้จะมีทักษะความรู้ แต่ไม่สามารถนำทักษะความรู้ที่มีมาใช้ในการปฏิบัติงานได้อย่างเต็มศักยภาพ เพราะไม่มีอำนาจในการตัดสินใจ และขาดแรงจูงใจในการปฏิบัติหน้าที่ อีกทั้งห้องสมุดประชาชนอำเภอโพธิ์ตากตั้งอยู่ไกลจากพื้นที่ชุมชนประมาณ 30 กิโลเมตร และตั้งอยู่ท่ามกลางสวนยางพารา เส้นทางที่ผู้ใช้บริการจะเดินทางมาใช้บริการ คดเคี้ยว ขรุขระ เปี้ยว ค่อนข้างอันตราย จึงมีผู้มาใช้บริการค่อนข้างน้อย และเมื่อผู้วิจัยได้ลงพื้นที่จัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน พบว่าประชาชนอำเภอโพธิ์ตากไม่ให้ความสนใจเข้าร่วมกิจกรรมมากนัก จะสังเกตเห็นว่า การใช้ชีวิตประจำวันของประชาชนอำเภอโพธิ์ตากโดยส่วนใหญ่หากเป็นกลุ่มเด็กและเยาวชน จะวิ่งเล่นกันตามอู่ตึก เพราะอำเภอโพธิ์ตากยังเป็นมีความเป็นสังคมชนบทอยู่มากประชาชนยังใช้ชีวิตตามครรลองของชุมชนอยู่มาก จึงไม่มีสื่อเทคโนโลยีมากมายเหมือนสังคมเมือง แต่อย่างไรก็ตามผู้วิจัยสังเกตเห็นว่าในกลุ่มเด็กวัยรุ่นที่ครอบครัวมีฐานะจะมีสมาร์โฟน และเด็กกลุ่มนี้มักจะรวมกลุ่มกันเพื่อเล่นสมาร์โฟน คนไหนที่มีสมาร์โฟนจะเป็นผู้เล่น คนไหนไม่มีก็นั่งดูด้วยความสนใจ และขอทดลองเล่นบ้างในบางครั้ง พูดคุยกันอย่างมีความสุข สำหรับในกลุ่มที่อยู่ในช่วงอายุประชากรวัยแรงงานมักนั่งพูดคุยด้วยความสนุกสนานจนคำมิด ในส่วนกลุ่มวัยผู้สูงอายุจะนั่งดูลูกหลานวิ่งเล่นโดยที่ลูกหลานไม่ได้สนใจที่จะพูดคุยด้วย แม้จะเป็นวิถีชีวิตของคนชนบทแต่จะเห็นได้ว่าเทคโนโลยีเริ่มมีอิทธิพลมากขึ้นที่จะทำให้เกิดความเข้าใจ สนใจ ในสื่อที่มาพร้อมกับเทคโนโลยีไม่ว่าจะเป็นโซเชียลมีเดีย เกมออนไลน์ หรือแอปพลิเคชันต่างๆ ในสมาร์โฟน ซึ่งสิ่งเหล่านี้มีอิทธิพลมากพอที่จะทำให้คนเลิกสนใจสื่อสิ่งพิมพ์ที่มีคุณภาพที่ประชาชนควรได้อ่าน นำไปสู่การอ่านหนังสือ หรือสิ่งพิมพ์อื่นน้อยลงทุกวัน ซึ่งพฤติกรรมเช่นนี้สอดคล้องกับแนวคิดของวรพันธ์ โลกิตสถาพร (2559) ที่กล่าวว่าคนในปัจจุบันไม่ได้ให้ความสำคัญกับหนังสือ เนื่องจากมีสื่อและสิ่งเร้าที่มีอิทธิพลต่อชีวิตมากขึ้นที่ทำให้เด็กไทยอ่านหนังสือลดลงเกือบทุกวันเป็นผลมาจากการเปลี่ยนแปลงทางด้านสังคม ความเป็นอยู่ การศึกษาและค่านิยม ที่เกิดขึ้นในสังคมรวมทั้งสภาพแวดล้อมในปัจจุบันอีกด้วย ในขณะที่เดียวกันการเรียนรู้ไม่ได้มาจากการอ่านหนังสือเพียงอย่างเดียว แต่หากจะมีสื่อชนิดอื่นที่มีอิทธิพลเพิ่มขึ้นมาในสังคมอีกมากมาย เช่น อินเทอร์เน็ต อีเมล มือถือคอมพิวเตอร์แบบพกพา สิ่งเหล่านี้ล้วนเป็นสื่อกลางในการแลกเปลี่ยนความรู้ และความสามารถสืบค้นหาความรู้จากสื่ออื่นได้ไม่ว่าจะเป็นความรู้ด้านวิชาการ บันเทิง หรือประสบการณ์ ซึ่งสิ่งเหล่านี้ทำให้ทุกคนมีช่องทางในการค้นหาความรู้มากขึ้นเป็นผลให้เด็กไทยอ่านหนังสือน้อยลง และหันมาศึกษาหาความรู้จากด้านอื่นมากขึ้น เพราะมีความสะดวกสบาย และประหยัดเวลา นอกจากนี้การที่เด็กไทยอ่านหนังสือน้อยลง ซึ่งเป็นผลมาจากการที่ถูกสิ่งที่น่าสนใจและ น่าสนใจกว่า เช่น โลกอินเทอร์เน็ต ที่มีอิทธิพลต่อคนในปัจจุบันมาก หรือแม้แต่การมีค่านิยมที่ผิด เช่น การที่คิดว่าการอ่านหนังสือเป็นสิ่งที่ล้าสมัยรวมไปถึงการใช้เวลาว่างที่ไม่ถูกต้องในทุกวัน

ผู้วิจัยจึงมีแนวคิดว่าหากประชาชนอำเภอโพธิ์ตากได้มีโอกาสได้เข้าร่วมกิจกรรมส่งเสริมการอ่านที่เหมาะสมกับบริบทของวิถีชีวิต และบริบทของชุมชน และเป็นกิจกรรมส่งเสริมการอ่านที่เกิดจากการมีส่วนร่วมในการพัฒนารูปแบบกิจกรรมส่งเสริมนิสัยรักการอ่านในพื้นที่ชุมชนจะทำให้สามารถเปลี่ยนวิถีชีวิตของประชาชนอำเภอโพธิ์ตากทุกช่วงวัยให้กลับมาใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์จากการอ่านหนังสือเพิ่มมากขึ้น ดังนั้นผู้วิจัยจึงได้เริ่มดำเนินโครงการหมู่บ้านนักอ่านตั้งแต่ปีงบประมาณ พ.ศ. 2559 โดยในเบื้องต้นของการดำเนินโครงการในช่วงเดือนตุลาคม พ.ศ. 2559 ได้เริ่มดำเนินการสำรวจความสนใจในการอ่านของประชาชนในอำเภอโพธิ์ตาก พบว่าประชาชนอำเภอโพธิ์ตากส่วนใหญ่อ่านหนังสือต่อวันต่ำกว่า 1 ชั่วโมงคิดเป็นร้อยละ 95.45 (ศูนย์การศึกษาอนุระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอโพธิ์ตาก, 2559) ซึ่งข้อมูลดังกล่าวสอดคล้องกับสำนักงานสถิติแห่งชาติ (2559ข) ที่ได้สำรวจการอ่านของประชากรคนไทยพบว่าคนไทยที่มีอายุตั้งแต่ 6 ปีขึ้นไปทั้งหมดใช้เวลาอ่านนอกเวลาเรียน หรือนอกเวลาทำงานเฉลี่ย 1 ชั่วโมง 6 นาทีต่อวัน (66 นาที) โดยกลุ่มเยาวชนใช้เวลาอ่านมากที่สุด เฉลี่ย 1 ชั่วโมง 34 นาทีต่อวัน (94 นาที) กลุ่มวัยเด็กและวัยทำงานใช้เวลาอ่านเฉลี่ยต่อวันมากกว่า 1 ชั่วโมงเล็กน้อย ส่วนวัยสูงอายุใช้เวลาอ่านน้อยที่สุดเฉลี่ย 44 นาทีต่อวันเมื่อเปรียบเทียบกับปี 2556 พบว่าทุกวัยใช้เวลาอ่านเพิ่มขึ้น เนื่องจากปี 2558 ได้เพิ่มการอ่านข้อความในสื่อสังคมออนไลน์ ข้อความ (SMS) และอีเมล ด้วยโดยกลุ่มวัยเยาวชนใช้เวลาอ่านเพิ่มขึ้นมากที่สุดถึง 44 นาทีต่อวัน และข้อเสนอแนะในเรื่องวิธีการรณรงค์ให้คนรักการอ่านจากการสำรวจความคิดเห็นของประชากรที่มีอายุตั้งแต่ 6 ปีขึ้นไป เกี่ยวกับวิธีการรณรงค์ให้คนรักการอ่าน พบว่าวิธีการรณรงค์การอ่านที่ได้รับการเสนอแนะ มากที่สุด 5 ลำดับแรก คือ ปลูกฝังให้รักการอ่านผ่านพ่อแม่ หรือครอบครัว (ร้อยละ 31.40) ให้สถานศึกษามีการรณรงค์ส่งเสริมการอ่าน (ร้อยละ 26.90) รูปเล่ม หรือเนื้อหาที่น่าสนใจ หรือใช้ภาษาง่ายๆ (ร้อยละ 25.10) และส่งเสริมให้มีห้องสมุดเคลื่อนที่ มุมอ่านหนังสือในชุมชนพื้นที่สาธารณะ (ร้อยละ 20.70) และหาซื้อได้ง่าย (ร้อยละ 20.60) (สำนักงานสถิติสังคม, สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2559ก) รวมทั้งสอดคล้องกับนโยบายและจุดเน้นซึ่งการดำเนินการด้านการส่งเสริมการอ่านให้แก่ประชาชนในพื้นที่เป็นนโยบายต่อเนื่องที่ดำเนินการทุกปีงบประมาณ จากข้อมูลข้างต้นจะเห็นได้ว่าทุกภาคส่วนมีความพยายามที่จะส่งเสริมทุกวิถีทางในการทำให้ประชาชนคนไทยให้ความสำคัญกับการอ่าน และต้องการเพิ่มอัตราการอ่านของประชาชนโดยใช้เทคนิควิธีการที่เหมาะสมกับพื้นที่ชุมชน ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะพัฒนารูปแบบกิจกรรมส่งเสริมนิสัยรักการอ่านสำหรับประชาชนอำเภอโพธิ์ตากที่เหมาะสมกับบริบทของประชาชนในอำเภอโพธิ์ตาก เพื่อใช้เป็นกิจกรรมที่สามารถจัดได้อย่างง่ายตามวิถีชีวิตชาวบ้านในยุคของเทคโนโลยีสารสนเทศที่พัฒนาไปอย่างต่อเนื่อง ซึ่งการพัฒนารูปแบบกิจกรรมส่งเสริมนิสัยรักการอ่านได้พัฒนาขึ้นโดยทุกภาคส่วนที่มีส่วนเกี่ยวข้อง เช่น การแลกเปลี่ยนเรียนรู้จากนักวิชาการในวงการบรรณารักษศาสตร์ และสารสนเทศศาสตร์ทั้งในห้องสมุดเฉพาะ ห้องสมุดมหาวิทยาลัย ห้องสมุดประชาชน รวมทั้งอาจารย์มหาวิทยาลัย ผู้มีประสบการณ์ด้านวิชาชีพบรรณารักษ์ และห้องสมุด ผู้แทนผู้นำชุมชน ผู้แทนประชาชนอื่น รวมทั้งการศึกษาค้นคว้าแนวคิดทฤษฎีจากหนังสือ วารสาร บทความ งานวิจัย และข้อมูลบนเว็บไซต์ ทั้งนี้เพื่อให้ได้รูปแบบกิจกรรมไปใช้เป็น

แนวทางการจัดกิจกรรมส่งเสริมนิสัยรักการอ่านที่เหมาะสมกับประชาชนในอำเภอโพธิ์ตาก และเป็นรูปแบบที่สามารถต่อยอดการพัฒนากิจกรรมส่งเสริมนิสัยรักการอ่านที่สอดคล้องกับสภาพการณ์ปัจจุบันของสังคมในอนาคต ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพนิสัยรักการอ่านสำหรับประชาชนอำเภอโพธิ์ตาก จังหวัดหนองคาย
2. เพื่อพัฒนารูปแบบกิจกรรมส่งเสริมนิสัยรักการอ่านสำหรับประชาชนอำเภอโพธิ์ตากจังหวัดหนองคาย
3. เพื่อทดลองใช้รูปแบบกิจกรรมส่งเสริมนิสัยรักการอ่านสำหรับประชาชนอำเภอโพธิ์ตาก

จังหวัดหนองคาย

4. เพื่อประเมินประสิทธิผลการใช้รูปแบบกิจกรรมส่งเสริมนิสัยรักการอ่านสำหรับประชาชนอำเภอโพธิ์ตาก จังหวัดหนองคาย

ขอบเขตการวิจัย

1. ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ที่เป็นกลุ่มทดลองใช้รูปแบบกิจกรรมส่งเสริมนิสัยรักการอ่านสำหรับประชาชนอำเภอโพธิ์ตาก จังหวัดหนองคาย ทั้งระยะที่ 1 การศึกษาสภาพนิสัยรักการอ่านสำหรับประชาชนอำเภอโพธิ์ตาก จังหวัดหนองคาย และระยะที่ 3 ทดลองใช้รูปแบบการพัฒนากิจกรรมส่งเสริมนิสัยรักการอ่านสำหรับประชาชนอำเภอโพธิ์ตาก จังหวัดหนองคาย ได้แก่

1.1.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือประชาชนในอำเภอโพธิ์ตาก จังหวัดหนองคาย ที่อยู่ในช่วงวัยประชากรวัยแรงงานอายุระหว่าง 15-60 ปี จำนวน 10,410 คน โดยแบ่งออกเป็น (ปกครองอำเภอโพธิ์ตาก, 2560) ได้แก่

1) ประชากรในตำบลโพธิ์ตากที่อยู่ในช่วงวัยประชากรวัยแรงงานอายุระหว่าง 15-60 ปี จำนวน 2,753 คน

2) ประชากรในตำบลโพหนองที่อยู่ในช่วงวัยประชากรวัยแรงงานอายุระหว่าง 15-60 ปี จำนวน 4,416 คน

3) ประชากรในตำบลด่านศรีสุขที่อยู่ในช่วงวัยประชากรวัยแรงงานอายุระหว่าง 15-60 ปี จำนวน 3,241 คน

ผู้วิจัยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้ตารางของทาโร ยามาเน่ ที่ระดับความเชื่อมั่น 95 % และเลือกความคลาดเคลื่อน ± 5 จากนั้นใช้วิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้นอย่างเป็นสัดส่วน โดยเลือกใช้วิธีการสุ่มอย่างง่ายแต่ละตำบล โดยใช้ตารางเลขสุ่ม (Table of random numbers) ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 385 คน

2. ขอบเขตด้านเนื้อหา

การวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาการพัฒนาารูปแบบกิจกรรมส่งเสริมนิสัยรักการอ่านสำหรับประชาชนอำเภอโพธิ์ตาก จังหวัดหนองคาย ประกอบด้วยเนื้อหา ดังนี้

2.1 แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบกิจกรรมส่งเสริมนิสัยรักการอ่านโดยการศึกษาแนวทางการพัฒนารูปแบบนำมาสังเคราะห์เป็นแนวทางในการพัฒนารูปแบบ ได้แก่ความหมาย และความสำคัญของการพัฒนารูปแบบ องค์ประกอบของรูปแบบ การวิเคราะห์รูปแบบ ลักษณะของรูปแบบ ขั้นตอนรูปแบบเกี่ยวกับใช้แหล่งเรียนรู้ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.2 แนวคิดเกี่ยวกับนโยบายการพัฒนากิจกรรมส่งเสริมนิสัยรักการอ่านให้แก่ประชาชนที่เหมาะสม โดยสังเคราะห์แนวคิด ทฤษฎีจากนักวิชาการเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบ และลักษณะบุคคลที่มีลักษณะของการรักการอ่าน รวมทั้งกฎหมาย และนโยบายที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วย

2.2.1 แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 พ.ศ. 2560-2564

2.2.2 พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542

2.2.3 พระราชบัญญัติส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย พ.ศ. 2551

2.2.4 แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 - 2579

2.2.5 นโยบายส่งเสริมการอ่านของประเทศไทย

2.2.6 ทศวรรษแห่งการอ่าน 2552-2561

2.2.7 นโยบายและจุดเน้นการดำเนินงาน สำนักงาน กศน. ปีงบประมาณ 2559-2561

3. ขอบเขตด้านระยะเวลา

ผู้วิจัยได้กำหนดระยะเวลาที่ใช้ในการวิจัยไว้ 4 ระยะดังนี้

ระยะที่ 1 การศึกษาสภาพนิสัยรักการอ่านสำหรับประชาชนอำเภอโพธิ์ตาก จังหวัดหนองคาย ระหว่างเดือนมกราคม พ.ศ. 2559 – มิถุนายน พ.ศ. 2559

ระยะที่ 2 การพัฒนารูปแบบกิจกรรมส่งเสริมนิสัยรักการอ่านสำหรับประชาชนอำเภอโพธิ์ตาก จังหวัดหนองคาย ระหว่างเดือนกรกฎาคม พ.ศ. 2559 – ธันวาคม พ.ศ. 2559

ระยะที่ 3 การทดลองใช้รูปแบบกิจกรรมส่งเสริมนิสัยรักการอ่านสำหรับประชาชนอำเภอโพธิ์ตาก จังหวัดหนองคาย ระหว่างเดือนมกราคม พ.ศ. 2560 – ธันวาคม พ.ศ. 2560

ระยะที่ 4 การประเมินประสิทธิภาพรูปแบบกิจกรรมส่งเสริมนิสัยรักการอ่านสำหรับประชาชนอำเภอโพธิ์ตาก จังหวัดหนองคาย ระหว่างเดือนมกราคม พ.ศ. 2561 – มิถุนายน พ.ศ. 2561

นิยามศัพท์เฉพาะ

การวิจัย เรื่อง การพัฒนารูปแบบกิจกรรมส่งเสริมนิสัยรักการอ่านสำหรับประชาชนอำเภอโพธิ์ตาก จังหวัดหนองคาย ผู้วิจัยได้กำหนดนิยามศัพท์เฉพาะไว้ ดังต่อไปนี้

1. การพัฒนารูปแบบ หมายถึง การพัฒนารูปแบบกิจกรรมส่งเสริมนิสัยรักการอ่านที่เหมาะสมสำหรับประชาชนอำเภอโพธิ์ตาก จังหวัดหนองคายที่เกิดจากข้อมูล 3 ส่วน คือ

1.1 ข้อมูลจากการสังเคราะห์แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับกิจกรรมส่งเสริมนิสัยรักการอ่านของนักวิชาการจากหนังสือ วารสาร บทความ งานวิจัย และข้อมูลบนเว็บไซต์

1.2 ข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับการอ่านของประชาชนอำเภอโพธิ์ตาก จังหวัดหนองคาย

1.3 ข้อมูลจากการกลุ่มผู้ร่วมสนทนากลุ่ม (Focus Group)

2. รูปแบบกิจกรรมส่งเสริมนิสัยรักการอ่านสำหรับประชาชนอำเภอโพธิ์ตาก จังหวัดหนองคาย หมายถึง รูปแบบกิจกรรมส่งเสริมนิสัยรักการอ่านสำหรับประชาชนอำเภอโพธิ์ตาก จังหวัดหนองคาย ที่ได้จากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี จากหนังสือ วารสาร บทความ งานวิจัย และข้อมูลบนเว็บไซต์ ร่วมกับการนำข้อคิดเห็นจากกลุ่มผู้ร่วมสนทนากลุ่ม (Focus Group) จำนวน 10 คน ซึ่งประกอบด้วยตัวแทนกลุ่มผู้บริหาร ตัวแทนกลุ่มผู้เชี่ยวชาญด้านกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน ผู้แทนอาสาสมัครนักอ่านอำเภอโพธิ์ตาก ผู้แทนครู กศน. ตำบล ผู้แทนผู้นำชุมชน รวมทั้งนำผลการศึกษาสภาพนิสัยรักการอ่านสำหรับประชาชนอำเภอโพธิ์ตาก จังหวัดหนองคาย ในระยะที่ 1 มาใช้เป็นส่วนหนึ่งในการจัดทำร่างรูปแบบกิจกรรมส่งเสริมนิสัยรักการอ่านสำหรับประชาชนอำเภอโพธิ์ตาก จังหวัดหนองคาย จึงได้รูปแบบกิจกรรมส่งเสริมนิสัยรักการอ่านสำหรับประชาชนอำเภอโพธิ์ตาก จังหวัดหนองคาย ดังนี้

2.1 กิจกรรมส่งเสริมนิสัยรักการอ่านเชิงรุก กิจกรรมส่งเสริมนิสัยรักการอ่านที่เหมาะสม ได้แก่ กิจกรรมห้องสมุดเคลื่อนที่

2.2 กิจกรรมส่งเสริมนิสัยรักการอ่านในครอบครัว กิจกรรมส่งเสริมนิสัยรักการอ่านที่เหมาะสม ได้แก่ กิจกรรมพ่อแม่อ่านให้ลูกฟัง (Book Start)

2.3 กิจกรรมส่งเสริมนิสัยรักการอ่านผ่านเทคโนโลยีสารสนเทศ กิจกรรมส่งเสริมนิสัยรักการอ่านที่เหมาะสม ได้แก่กิจกรรมส่งเสริมการอ่านผ่านรหัสคิวอาร์ (QR Code)

2.4 กิจกรรมส่งเสริมนิสัยรักการอ่านด้านอาชีพ กิจกรรมส่งเสริมนิสัยรักการอ่านที่เหมาะสม ได้แก่ กิจกรรมการอ่านส่งเสริมอาชีพ

2.5 กิจกรรมส่งเสริมนิสัยรักการอ่านห้องสมุดมีชีวิต กิจกรรมส่งเสริมนิสัยรักการอ่านที่เหมาะสม ได้แก่ การพัฒนาห้องสมุดมีชีวิต

2.6 การดำเนินกิจกรรมการสร้างเครือข่ายรักการอ่าน กิจกรรมส่งเสริมนิสัยรักการอ่านที่เหมาะสม ได้แก่ กิจกรรมบันทึกข้อตกลง (MOU) เครือข่ายนักอ่าน

3. กิจกรรมส่งเสริมนิสัยรักการอ่านเชิงรุก หมายถึง ลักษณะกิจกรรมที่ได้จากการสังเคราะห์แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับกิจกรรมส่งเสริมนิสัยรักการอ่านของนักวิชาการจากหนังสือ วารสาร บทความ งานวิจัย ข้อมูลบนเว็บไซต์ และข้อมูลจากกลุ่มผู้ร่วมสนทนากลุ่ม (Focus Group) ได้แก่ กิจกรรมห้องสมุดเคลื่อนที่

4. กิจกรรมส่งเสริมนิสัยรักการอ่านในครอบครัว หมายถึง ลักษณะกิจกรรมที่ได้จากการสังเคราะห์แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับกิจกรรมส่งเสริมนิสัยรักการอ่านของนักวิชาการจากหนังสือ วารสาร บทความ งานวิจัย ข้อมูลบนเว็บไซต์ และข้อมูลจากการกลุ่มผู้ร่วมสนทนากลุ่ม (Focus Group) ได้แก่ กิจกรรมพ่อแม่อ่านให้ลูกฟัง (Book Start)

5. กิจกรรมส่งเสริมนิสัยรักการอ่านผ่านเทคโนโลยีสารสนเทศ หมายถึง ลักษณะกิจกรรมที่ได้จากการสังเคราะห์แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับกิจกรรมส่งเสริมนิสัยรักการอ่านของนักวิชาการจากหนังสือ วารสาร บทความ งานวิจัย ข้อมูลบนเว็บไซต์ และข้อมูลจากการกลุ่มผู้ร่วมสนทนากลุ่ม (Focus Group) ได้แก่ กิจกรรมส่งเสริมการอ่านผ่าน QR Code

6. กิจกรรมการอ่านส่งเสริมอาชีพ หมายถึง ลักษณะกิจกรรมที่ได้จากการสังเคราะห์แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับกิจกรรมส่งเสริมนิสัยรักการอ่านของนักวิชาการจากหนังสือ วารสาร บทความ งานวิจัย ข้อมูลบนเว็บไซต์ และข้อมูลจากการกลุ่มผู้ร่วมสนทนากลุ่ม (Focus Group) ได้แก่ กิจกรรมการอ่านส่งเสริมอาชีพ

7. กิจกรรมการพัฒนาห้องสมุดมีชีวิต หมายถึง ลักษณะกิจกรรมที่ได้จากการสังเคราะห์แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับกิจกรรมส่งเสริมนิสัยรักการอ่านของนักวิชาการจากหนังสือ วารสาร บทความ งานวิจัย ข้อมูลบนเว็บไซต์ และข้อมูลจากการกลุ่มผู้ร่วมสนทนากลุ่ม (Focus Group) ได้แก่ การพัฒนาห้องสมุดมีชีวิต

8. กิจกรรมการสร้างเครือข่ายรักการอ่าน หมายถึงลักษณะกิจกรรมที่ได้จากการสังเคราะห์แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับกิจกรรมส่งเสริมนิสัยรักการอ่านของนักวิชาการจากหนังสือ วารสาร บทความ งานวิจัย ข้อมูลบนเว็บไซต์ และข้อมูลจากการกลุ่มผู้ร่วมสนทนากลุ่ม (Focus Group) ได้แก่กิจกรรมบันทึกข้อตกลง (MOU) เครือข่ายนักอ่าน

9. กิจกรรมห้องสมุดเคลื่อนที่ หมายถึง กิจกรรมส่งเสริมนิสัยรักการอ่านเชิงรุกที่ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอโพธิ์ตากดำเนินการพัฒนารถห้องสมุดเคลื่อนที่สามารถเคลื่อนที่ไปได้ทุกพื้นที่ในอำเภอโพธิ์ตาก เพื่อให้สามารถบริการการอ่านได้ทั้ง 3 ตำบล 27 หมู่บ้าน กลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ ประชาชนอำเภอโพธิ์ตากทุกช่วงวัย

10. กิจกรรมพ่อแม่อ่านให้ลูกฟัง (Book Start) หมายถึง กิจกรรมส่งเสริมนิสัยรักการอ่านในครอบครัว ที่มุ่งเน้นให้พ่อแม่เห็นความสำคัญของการอ่านให้ลูกฟังนำไปสู่การสร้างพื้นฐานการอ่านและสานสัมพันธ์ในครอบครัว ตลอดจนส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตด้วยนิสัยรักการอ่านด้วยการอ่านให้ลูกฟัง กลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ ครอบครัวในอำเภอโพธิ์ตากที่มี เด็กแรกเกิด ถึงอายุ 6 ปี

11. กิจกรรมส่งเสริมการอ่านผ่านรหัสคิวอาร์ (QR Code) หมายถึง กิจกรรมส่งเสริมนิสัยรักการอ่านผ่านเทคโนโลยีสารสนเทศ ที่ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอโพธิ์ตาก ดำเนินการพัฒนาสื่อการอ่าน ประเภทหนังสือนิทานสารานุกรมไทยสำหรับเยาวชนโดยพระราชประสงค์ในพระบาทสมเด็จพระมหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราชบรมนาถบพิตร รัชกาลที่ 9 ซีดีนิทาน สารานุกรมนำรู้ สารระนำรู้การเกษตรสารระนำรู้เกี่ยวกับอาชีพเสริมเพิ่มรายได้ เน้นการให้บริการในรูปแบบรหัสคิวอาร์ (QR Code) เพื่อให้สามารถใช้ผ่านสมาร์ทโฟน ผ่านแอปพลิเคชันไลน์ กลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ ประชาชนอำเภอโพธิ์ตากอายุตั้งแต่ 6 ปีขึ้นไป

12. กิจกรรมการอ่านส่งเสริมอาชีพ หมายถึง กิจกรรมส่งเสริมนิสัยรักการอ่านด้านอาชีพ ที่ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอโพธิ์ตาก ดำเนินการพัฒนาสื่อการอ่านด้านอาชีพ โดยการพัฒนาสื่อเพื่อให้บริการในรูปแบบใบความรู้กิจกรรมการอ่านส่งเสริมอาชีพเน้นเนื้อหาเกี่ยวกับอาชีพเสริมเพิ่มรายได้ให้แก่ประชาชนอำเภอโพธิ์ตาก กำหนดออกเป็นรายสัปดาห์ พร้อมจัดทำรหัสคิวอาร์ (QR Code) เพื่อให้ประชาชนมีทางเลือกในการเข้าถึงเนื้อหาการอ่านได้อย่างหลากหลาย กลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ ประชาชนอำเภอโพธิ์ตากช่วงอายุ 15 ปี ขึ้นไป

13. การพัฒนาห้องสมุดมีชีวิต หมายถึง กิจกรรมส่งเสริมนิสัยรักการอ่านห้องสมุดมีชีวิต ที่ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอโพธิ์ตาก ดำเนินการพัฒนารูปแบบห้องสมุดมีชีวิตเพื่อแก้ปัญหาความห่างไกลการเข้าถึงห้องสมุดประชาชนอำเภอโพธิ์ตากของประชาชน ประกอบด้วย การพัฒนาห้องสมุดประชาชนอำเภอโพธิ์ตาก การพัฒนาห้องสมุดโครงการด้วยรักและห่วงใย ในพระราชูปถัมภ์ สมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี การพัฒนาห้องสมุดหมู่บ้าน กลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ ประชาชนอำเภอโพธิ์ตากทุกช่วงวัย

14. กิจกรรมบันทึกข้อตกลง (MOU) เครือข่ายนักอ่าน หมายถึง กิจกรรมการสร้างเครือข่ายรักการอ่านที่ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอโพธิ์ตาก ดำเนินการโดยเชิญชวนให้ภาคีเครือข่ายทุกภาคส่วนได้มีส่วนร่วมในการรับผิดชอบต่อการส่งเสริมการอ่านให้ประชาชนอำเภอโพธิ์ตาก

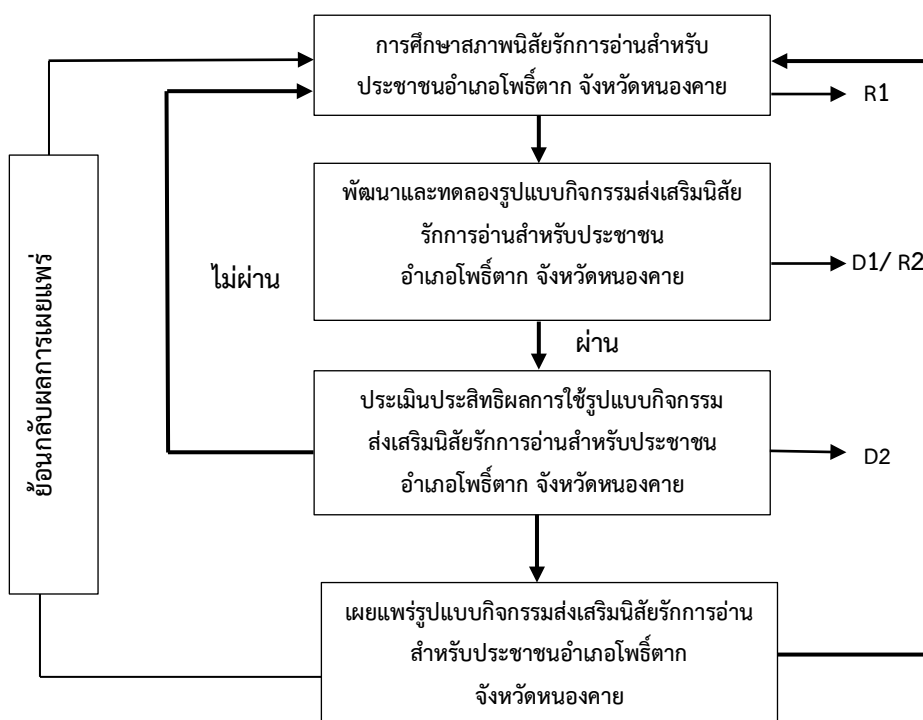
15. ศึกษาสภาพนิสัยรักการอ่านสำหรับประชาชน หมายถึง การศึกษาสภาพการอ่าน และลักษณะนิสัยการอ่านของประชาชนอำเภอโพธิ์ตาก จังหวัดหนองคาย เพื่อนำไปใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนารูปแบบกิจกรรมส่งเสริมนิสัยรักการอ่านสำหรับประชาชนอำเภอโพธิ์ตาก จังหวัดหนองคาย

16. การประเมินประสิทธิผลการใช้รูปแบบกิจกรรมส่งเสริมนิสัยรักการอ่าน หมายถึง การประเมินประสิทธิผลที่เกิดขึ้นจากการนำรูปแบบกิจกรรมส่งเสริมนิสัยรักการอ่านสำหรับประชาชนอำเภอโพธิ์ตาก จังหวัดหนองคายไปทดลองใช้ประชาชนในอำเภอโพธิ์ตาก จังหวัดหนองคาย จาก (1) กลุ่มผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหา และกลุ่มผู้เชี่ยวชาญด้านการปฏิบัติงานในพื้นที่ได้ยืนยันว่ารูปแบบกิจกรรมส่งเสริมนิสัยรักการอ่านสำหรับประชาชนอำเภอโพธิ์ตาก จังหวัดหนองคาย มีความเหมาะสมและมีประสิทธิภาพ (2) การเปรียบเทียบผลการศึกษาสภาพนิสัยรักการอ่านสำหรับประชาชนอำเภอโพธิ์ตากจังหวัดหนองคาย ก่อนและหลังการทดลองใช้รูปแบบกิจกรรมส่งเสริมนิสัยรักการอ่านสำหรับประชาชนอำเภอโพธิ์ตาก จังหวัดหนองคาย

17. ลักษณะของบุคคลที่มีนิสัยรักการอ่าน หมายถึงบุคคลที่มีลักษณะ 6 ข้อตามผลการสังเคราะห์ลักษณะของบุคคลที่มีลักษณะของการเป็นบุคคลที่มีนิสัยรักการอ่านจากแนวคิดทฤษฎีจากหนังสือ วารสาร บทความ งานวิจัย และข้อมูลบนเว็บไซต์ โดยผู้วิจัยได้คัดเลือกจากผลการสังเคราะห์จากแนวคิดตั้งแต่ 3 แนวคิดขึ้นไป สามารถสรุปได้ว่าลักษณะของบุคคลมีนิสัยรักการอ่าน มีดังนี้ คือ (1) อ่านจนเป็นกิจวัตรประจำวัน (2) อ่านได้ทุกวัน ทุกสถานที่ ทุกเวลา และทุกโอกาส (3) มุ่งมั่นในการอ่าน หรือสนใจอ่านตลอดเวลา (4) อ่านจนเคยชิน (5) อ่านวัสดุบันทึกความรู้ทุกประเภท และ(6) อ่านเองโดยไม่มีใครบังคับ

กรอบแนวคิดการวิจัย

จากการศึกษาเอกสารและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนารูปแบบกิจกรรมส่งเสริมนิสัยรักการอ่านสำหรับประชาชนอำเภอโพธิ์ตาก จังหวัดหนองคาย ผู้วิจัยสามารถนำเสนอกรอบแนวคิด โดยศึกษาการศึกษาสภาพนิสัยรักการอ่านสำหรับประชาชนอำเภอโพธิ์ตาก จังหวัดหนองคาย (R1) จากนั้นพัฒนา (D1) และทดลองใช้รูปแบบกิจกรรมส่งเสริมนิสัยรักการอ่านสำหรับประชาชนอำเภอโพธิ์ตาก จังหวัดหนองคาย (R2) และประเมินประสิทธิผลการใช้รูปแบบกิจกรรมส่งเสริมนิสัยรักการอ่านสำหรับประชาชนอำเภอโพธิ์ตาก จังหวัดหนองคาย จากนั้นเผยแพร่รูปแบบกิจกรรมส่งเสริมนิสัยรักการอ่านสำหรับประชาชนอำเภอโพธิ์ตาก จังหวัดหนองคาย ได้ตั้งแผนภาพที่ 1 ดังนี้

ภาพที่ 1 แสดงกรอบแนวคิดการพัฒนารูปแบบกิจกรรมส่งเสริมนิสัยรักการอ่านสำหรับประชาชนอำเภอโพธิ์ตาก จังหวัดหนองคาย

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับในเชิงวิชาการ

1.1 ผลการพัฒนาารูปแบบกิจกรรมส่งเสริมนิสัยรักการอ่านสำหรับประชาชนอำเภอโพธิ์ตาก จังหวัดหนองคาย จะได้องค์ความรู้ใหม่ที่สอดคล้องกับบริบทพื้นที่ และนำไปใช้เป็นแนวทางการขับเคลื่อนให้ประชาชนเกิดนิสัยรักการอ่าน นำไปสู่การเป็นบุคคลที่มีนิสัยรักการอ่านที่ยั่งยืน

2. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับในการประยุกต์ใช้

2.1 รูปแบบกิจกรรมส่งเสริมนิสัยรักการอ่านสำหรับประชาชนอำเภอโพธิ์ตาก จังหวัดหนองคาย สามารถเป็นต้นแบบให้สถานศึกษาอื่นนำไปถอดบทเรียน และพัฒนาต่อยอดแนวทางการดำเนินงานด้านการส่งเสริมนิสัยรักการอ่านสำหรับประชาชนในพื้นที่ของตนได้